

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XXXI. De furtis filiorum, servorum &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

restitutionem condonasse *Molin. d. 274.* & alii communiter. 4. Si maritus bona communia dilapidet, uxor licitè subducit ea, quæ sibi & familiæ prudenter credit fore necessaria, quia bona communia ex mediâ parte ad ipsam spectant, & in defectu mariti ipsius est providere familiæ. *Navarr. Molin. Dicajl. nu. 203.* 5. Uxor licitè retinet ea quæ per partitionem reservat ex iis, quæ maritus ei pro vestitu vel familiæ sustentatione ad certum tempus liberaliùs assignavit, quia reputantur fructus industriæ. *Palud. Nav. Molin. d. 234.* 6. Non excusat uxorem à furto quòd largam attulerit dotem, nam quamvis propterea ad mortale requiratur major quantitas, eò quòd maritus tunc censetur minus invidus, quàm si nullam aut exiguam dotem attulisset, tamen non excusatur à mortali, si ad notabilem materiam pervenerit. 7. Si maritus bona communia vel superlucrata dilapidet, potest uxor in illis locis, in quibus saltem per consuetudinem

certum jus habet ad medietatem se per occultam compensationem servare indemnem, multo magis familiæ reponere necessaria; similiter si maritus dotem ab uxore allatam absque spe recuperationis dilapidet vel negligat, potest uxor ex bonis mariti sibi maturè providere de indemnitate, aut si maritus post mortem bona propria relicturus sit ex iisdem ante omnes creditores petere solutionem dotis quia de jure habet hypothecam privilegiatam in omnia bona mariti ad assecurandam dotem, si tamen res dotalis non mensurata neque æstimata sine culpâ mariti periisset v.g. domus casu conflagrasset, ad nihilum teneretur maritus, neque ejus hæredes, quia res dotalis tunc mansit sub dominio uxoris, ideoque & huic periit, secus si res dotalis fuerit mensurata v.g. 50. plaustra vini aut domus certo pretio taxata, tunc enim dominium & periculum rei etiam casuale ex dispositione legum transit ad maritum.

CASUS XXXI.

De furtis filiorum, servorum, &c.

Jabin filiusfamilias dubitat 1. Qualiter disponere possit de bonis castrensibus, quasi castrensibus, adventitiis, profectitiis. 2. An & qualiter surripiens aliquid de bonis paternis teneatur re-

stituere, & quid si fratres etiam sint furati vel pater credatur remissurus si rogaretur vel restitutionem non petat. 3. Que hic sit materia gravis. 4. An filio laboranti pro patre debeat salarium, & si non detur, occultè

sultio compensare possit. 5. Quid si ser-
vi pecunias, esculenta, &c. surripiant,
aliis donent, 6. Labori se subtrahant,
agrotant vel servitium deserant. 7.
Fragmenta rei elaboranda retineant,
8. Aut aliquid ex pretio rerum pro
Domino emptarum sub pretextu, quod
mercatores remisissent. 9. Vel expen-
sas fecerint. Pro resolut.

I. QUÆR. I. Quid circa filiosfa-
milias eorumque bona? *1. Filius-
familias* dicitur qui est constitutus
sub patriâ potestate, *patria potestas*
est jus à legibus introductum, quod
pater vel unus ex ejus ascendentibus
habet in filium vel procreatione vel
saltem rescripto Principis legitimum
& in certa ejus bona, sive filius sit
naturalis sive adoptivus in quacun-
que etate donec emancipetur, eman-
cipatio olim fiebat multipliciter, mo-
dò censetur filius emancipari per
hoc, quòd uxorem ducat, & seorsim
habiter.

*2. II. Bona quæ filius habere po-
test sunt quadruplicia, 1. Castrensia,*
quæ filius in castris sive ex testamen-
to, donatione, aut legato à commi-
litionibus factò, sive ex peculio ca-
strensi aut etiam ex famulatu regis
acquirat. 2. *Quasi castrensia,* quæ
quidem in castris non acquiruntur
sed in jure habentur quasi castrensia,
qualia sunt, quæ filius acquirat ex of-
ficio publico Judicis, Doctoris, Ad-
vocati, Syndici, Medici, Prætoris,
ex Clericatu, donatione Regis, pro-
priâ parsimoniam, &c. horum bono-

rum uti & præcedentium filiosfamili-
as si pubes sit plenum habet domi-
nium & administrationem, ideoque
de his pater filio invito disponere
non potest; bona *adventitia*, quæ
filio adveniunt per artes mehani-
cas, fortunâ, donatione, hæreditate
vel legato ex lineâ maternâ, horum
dominium directum est penes filium,
dominium utile penes patrem, si ta-
men res sit usu consumptibilis, ut pe-
cunia, frumentum, &c. tenebitur pa-
ter ad restitutionem si eis utatur, quia
filius erat eorum Dominus proprie-
tarius. 4. Bona *profectitia* sunt quæ
filius accipit à patre vel intuitu pa-
tris, horum dominium & usufru-
ctus est penes patrem, nisi fortè pa-
ter dederit filio aliquid in patrimo-
nium vel ad suscipiendos S. Ordines.

QUÆR II. Quid circa furta fi-
liorumfamilias? *1. seqq. 1. Peccat*
filius si patre invito aliquid surripiat
ex bonis quæ sunt sub patris dominio
vel administratione, ut certum est ex
illo Proverb. 28. *Qui subtrahit ali-
quid à patre suo & à matre & dicit*
*hoc non esse peccatum particeps homici-
dæ est;* teneturque restituere ipsam
rem ablatam si adhuc existat vel æ-
quivalens ex bonis castrensis vel
quasi castrensis si habeat, vel si
non habeat, deducere in divisionem
hæreditatis cum fratribus, nisi fortè
& hi similiter sint furati, aut hi aut
pater remittat vel certò credatur re-
missurus si rogaretur, quem præ ve-
re-

recundia rogare non audet, *Nav. Less. dub. 13. n. 7. Dicast. n. 184.* aut si pater aut fratres sciant nec satisfactionem petant censentur condonare, *Burghab. cent. 8. Cas. 36. 2.* Pro materiâ necessariâ ad mortale filii respectu patris valde divitis & benefici ab aliquibus non improbabiler statuuntur 20. vel 30. aurei, si filius sit unicus & non impendat ad usus illicitos, aut tales, in quibus pater omnino scitur esse invitus: respectu patris mediocriter divitis 3. vel 4. aurei, ab aliis plûs ab aliis minûs, tu prudens Confessarie id non tantum ex re acceptâ sed & ex facultatibus patris, ejus liberalitate, & affectu in filium, ex liberorum pluralitate, ex accipientis aetate & usu dijudica, ita ut conscientiam non nimium laxes, nec temerè scrupulum peccati mortalis injicias. 3. Quamvis possit pater filio in domo paternâ laboranti laborem suum specialiter compensare absque hoc quod aliis filiis faciat injuriam, ad hoc tamen non tenetur ex justitiâ, *Sylv. V. Peculium 1. qn. 12. P. Navarr. L. 3. c. 1. n. 76. Moya. t. 6. d. 4. n. 41. Laym. & alij apud ipsos contra Barb. Less. Lopetz. Dicast. n. 187.* Ratio est, tum quia opera industrialis filii ex jure & consuetudine debetur patri, tum quia filius à patre habet victum, amictum, instructionem & curam paternam, neque pater se filio obligavit ex contractu sicut servo conductitio, ergo non est unde oriatur obligatio justitiæ, mul-

tò minûs poterit filius ejusmodi laborem sibi occultè compensare, occulta enim compensatio locum non habet nisi quando debitum est certum, hic autem ad summum est probabile.

QUÆR V. Quid circa furta famulorum, opificum, &c. &c. seqq. 1. Certum est & hos si invito aliquid notabile furentur, peccare mortaliter cum obligatione restituendi, vel si non habeant saltem per extraordinariam diligentiam, laborem, & obsequia compensandi, respectu tamen famulorum etiam aliquantò major quantitas requiritur aestimanda secundum opulentiam & liberalitatem Domini ac circumstantias *Cas. prac. m. 1.* insinuat. 2. Quamvis multorum sit sententia, minuta domesticorum furta in alimentis non coalescere in materiam gravem, eò quod Domini tantum videantur invititi quoad modum si domestici ea consumant, si autem extraneis donent vel vendant, certum est etiam invitos esse quoad materiam, quod semper videtur dicendum, si materia tandem fieret notabilis etiam in esculentis præsertim pretiosioribus & extraordinariis, etiam si ipsimet domestici ea absument, quis enim credat Dominum non esse invitum quoad substantiam si servus multa pretiosa electuaria, aut etiam mediam vel integram melioris vini amam intra annum absumeret? 3. Servi sæpius partem temporis labori debito

bico subtrahentes furtum & quidem mortale committunt, quamprimum per ejusmodi negligentiam damnum grave Domino illatum fuerit; an verò famuli qui antetempus servitium deserunt, vel ex eo dimittuntur amittant integrum salarium, & qualiter tempus absentiae vel ægritudinis iis subtrahi possit dicam *Cas. 57. n. 15.* Item an operam suam pluribus elocare possint, *ibid. n. 14. 4.*

7. Famuli, opifices, sartores, textores, molitores, aurifices, surripientes fragmenta & reliquias materiæ sibi ad elaborandum traditæ peccant, prout supra dictum est de furtis minutis factis eidem vel diversis, nisi forsan fragmenta sint tam exigua, ut Domini non censeantur ea curare, vel tacite remittere, eò quòd non repetant cum facillè possint. 5. Si mercator satori vel famulo pro hero aliquid ementi partem pretii remittat vel aliquid donet, ut potius à se

quàm ab alio emat, possunt id per se loquendo retinere, si tamen alibi idem minori pretio habere possint Domino injuriam faciunt, idem est si rigidiùs mercando aliquid de communi pretio subtrahant, & sibi retineant, *Ratio est*; quia non suo sed nomine committentis emunt, ergo pars de pretio subtracta non ipsis sed committenti debetur; 6. Si tibi, amico vel famulo committatur, ut alteri frumentum pretio indeterminato vel determinatè tribus aureis emas, tu autem industrius emas duobus & medio, non potes medium aureum tibi retinere, quia liberè hanc industriam posuisti, si tamen expensas fecisti, vel minoris emeris, v. g. ivisti ad remotiorem urbem, poteris has expensas compensare saltè ex præsumpto Domini consensu, quia hæ expensæ ei fuerunt utiles, *V. Cas. 41. n. 24.*

CASUS XXXII.

De Causis à furto excusantibus.

M Abbo varia aufert. 1. Sub prætextu necessitatis gravis vel quasi extrema. 2. Non obstante quòd Dominus rei sit in necessitate simili. 3. Aut res sit valde pretiosa, 4. Eam habere potuerit, labore, emptione, mutuo, vel humili petitione. 5. Et habeat alibi in re vel in spe. 6.

In extremâ necessitate consumit res sibi commodatas, depositas, mutnatas. 7. Excusat se titulo occulta compensationis. 8. Quia aliàs cogetur famulos dimittere vel ipse famulari. 9. Quia aliter liberari non potest à poenâ carceris vel capitis. 10. Quia non recepit dignum labori suo stipendium. 11. à suo debito mutuum accipit